

Bezpieczeństwo w sieci to nie tylko hasła. Nowy raport pokazuje cztery wymiary cyfrowego bezpieczeństwa

Bezpieczeństwo w sieci to pojęcie, z którym spotykamy się niemal na każdym kroku. Pojawia się w makroskali, gdy mówimy o atakach cybernetycznych czy dezinformacji, i w mikroskali – kiedy mowa o naruszeniach prywatności w sieci. Ale czy tylko w takim rozumieniu jest ono obecne w życiu użytkowników internetu? Jak wynika z najnowszego raportu Fundacji Szkoła z Klasą „Bezpieczeństwo w sieci”, za tytułowym pojęciem kryje się coś więcej – różne potrzeby: od zabezpieczeń i zachowania prywatności, przez kwestie relacyjne i emocjonalne, po autentyczność czy odpowiedzialność za własne działania online.

Nowy raport Fundacji Szkoła z Klasą pokazuje, że znaczenie bezpieczeństwa w sieci wychodzi poza techniczne aspekty. Budzi ono różnorodne skojarzenia. Nie jest ono związane wyłącznie z silnymi hasłami – co sprawdzili autorzy raportu „Bezpieczeństwo w sieci” w rozmowie z młodzieżą, rodzicami oraz nauczycielkami i nauczycielami. Jego znaczenie jest szerokie i dotyka potrzeby bycia autentycznymi, zachowania tożsamości, budowania relacji, poczucia odpowiedzialności i prywatności oraz budowania zdrowych nawyków.

– Nie ma wątpliwości, że bezpieczeństwo w sieci ma ogromne znaczenie we współczesnym świecie. Jest wyzwaniem edukacyjnym, a zarazem wychowawczym i dotyczy praktycznie każdego z nas. W Fundacji Szkoła z Klasą zdecydowaliśmy, że żeby o nim mówić, a tym bardziej uczyć, musimy poznać jego znaczenie zarówno dla młodych osób, ich rodziców, jak i nauczycielek oraz nauczycieli. Takie podejście pozwala lepiej planować komunikaty i działania, które mają wspierać polską edukację. Dlatego zapraszam wszystkie osoby zainteresowane tematem bezpieczeństwa w sieci do sięgnięcia po nasz raport i potraktowania go jako okazji do refleksji oraz zrozumienia, w jak różny sposób możemy postrzegać internetową rzeczywistość – mówi Michał Szeląg z Fundacji Szkoła z Klasą.

Bezpieczeństwo w sieci pod lupą

Opublikowany 24 lutego br. raport nie jest podsumowaniem pojedynczych badań. To efekt trwającego kilka miesięcy procesu badawczego, który rozpoczął się od analizy dostępnych danych dotyczących zachowań i bezpieczeństwa w sieci, a następnie został pogłębiony w rozmowach z przedstawicielami różnych grup: młodzieżą, rodzicami, nauczycielkami i nauczycielami. Całość dopełniły konsultacje z ekspertami i ekspertkami różnych dziedzin, pracującymi z tematem bezpieczeństwa w sieci na co dzień. Rezultatem tej półrocznej pracy jest publikacja, w której można znaleźć nie tylko informacje o tym, co ważne dla każdej grupy w kontekście bezpieczeństwa w sieci, ale także opis wyzwań i rekomendowanych kierunków działań wzmacniających świadome, odpowiedzialne i bezpieczne korzystanie z Internetu.

- Od początku przyjęliśmy podejście eksploracyjne i możliwie szerokie. Interesowało nas nie tylko to, jakie zagrożenia są identyfikowane przez młodzież, rodziców i kadre pedagogiczną, ale przede wszystkim, jak to pojęcie jest rozumiane, jakim językiem się o nim mówi i jakie działania – realne lub deklarowane – się z nim wiążą. Raport odzwierciedla mapę znaczeń, która wyłoniła się z rozmów i analiz danych. Niektóre z nich, jak higiena cyfrowa czy prywatność, łatwo skojarzyć z bezpieczeństwem. Inne – autentyczność czy relacje – mogą początkowo wydawać się mniej oczywiste, ale w perspektywie badawczej okazały się równie istotne” – wyjaśnia Magdalena Tędziągolska, współautorka badania.

Cztery wymiary bezpieczeństwa w sieci

Przygotowany przez Fundację raport pokazuje napięcia między bezpieczeństwem a wolnością, kontrolą a zaufaniem, ochroną a rozwojem. Jest opowieścią nie tylko o zagrożeniach, ale o potrzebie równowagi i zrozumienia w czterech kluczowych obszarach: autentyczności, relacjach, higienie cyfrowej i prywatności wraz z odpowiedzialnością.

Autentyczność

“To jest takie poruszanie się swobodnie i komfortowo w danej społeczności lub przestrzeni, w grupie, w internecie, żeby po prostu nie czuć takiego lęku.” [wypowiedź uczestnika rozmowy fokusowej z młodzieżą]

Bezpieczeństwo w sieci rozumiane jest przez młode osoby jako możliwość bycia sobą bez ciągłej presji i oceny, które towarzyszą im w świecie online. Chcą być prawdziwi, autentyczni, niestety odczuwają jednocześnie silne napięcie związane z oczekiwaniami, porównywaniem się i kreowaniem wizerunku online. Jest to dla nich źródło realnego stresu, z którym zostają sami i którego otaczający ich dorośli często nie zauważają lub nie rozumieją. Perspektywa dorosłych jest zgoła odmienna. Autentyczność jawi im się jako element autoprezentacji, mody na wyrażanie siebie lub efekt naśladowania trendów i influencerów. Nie dostrzegają napięć, z jakimi mierzy się młody człowiek, który stoi pomiędzy chęcią wyrażenia siebie a przynależenia do grupy. Raport pokazuje, że zrozumienie tej różnicy w perspektywach jest pierwszym krokiem do realnego wsparcia młodych w budowaniu bezpiecznej obecności w sieci.

Relacje

“Widzę, że im większa aktywność w sieci, tym większa samotność w realu, tym większe problemy z odnalezieniem się w grupie i z przystosowaniem.” [wypowiedź uczestnika rozmowy fokusowej z rodzicami]

Młodzi dostrzegają społeczny wymiar internetu. Często ułatwia im to budowanie więzi, jednocześnie rozumieją, że nadmiar wirtualnych kontaktów może prowadzić do braku

umiejętności utrzymywania relacji w świecie offline. Rodzice postrzegają internet jako przestrzeń potencjalnych zagrożeń i mniej wartościową formę kontaktu. Jednak w opinii młodych nie robią zbyt wiele, aby zrozumieć ich związek z siecią i pomóc im w nim. Młodzi potrzebują wsparcia i zaufania, którego często nie dostają. Większość rodziców deklaruje, że kiedy ich dzieci czują potrzebę zwrócenia się o pomoc, przychodzą po nią do nich, zaś znaczna część nastolatków przyznaje, że w trudnych sytuacjach zostaje sama i nie ma do kogo się zwrócić. Bezpieczeństwo w sieci zależy więc również od jakości relacji, które powinny być oparte na zaufaniu, zrozumieniu i empatycznym podejściu do swoich potrzeb.

Higiena cyfrowa

“Środowisko wirtualne oferuje nam takie atrakcje, że po prostu łatwo w nie wchodzimy. I tak te dzieci sobie uciekają w ten świat, bo tam mogą znaleźć to, czego nie dostali w tym świecie rzeczywistym. Te uzależnienia są tylko efektem, a nie przyczyną.” [wypowiedź uczestnika rozmowy fokusowej z nauczycielami]

Trzeci obszar dotyczy nawyków i zachowań cyfrowych, a także umiejętności świadomego regulowania obecności w sieci. Młodzi w badaniu opowiadają o własnych strategiach ograniczania czasu online czy dystansowania się od mediów społecznościowych. Widzą, że złapanie za smartfona i scrollowanie to najprostsza forma aktywności, która czasami prowadzi ich na manowce. Z kolei dorośli do higieny cyfrowej podchodzą zadaniowo – sami widzą swoje złe nawyki, z którymi chcą walczyć, a jednocześnie stają przed wyzwaniem nie tyle kontrolowania, co wspólnego wypracowywania zasad i przestrzegania ich w codziennym życiu.

Prywatność i odpowiedzialność

“Dorośli nie traktują dzieci jak przyszłych dorosłych i nie traktują tego poważnie. Tutaj wrzucimy zdjęcie, jak nasz synek siedzi na nocniku, bo to takie śmieszne i urocze. Tylko nie zdają sobie sprawy z tego, że może zobaczyć to absolutnie każdy i wykorzystać w bardzo złym celu.” [wypowiedź uczestnika rozmowy fokusowej z młodzieżą]

Młodzież deklaruje świadomość znaczenia prywatności, ale jednocześnie zwraca uwagę na brak konsekwencji po stronie dorosłych – zwłaszcza w kontekście publikowania wizerunku czy danych dzieci. Raport pokazuje, że odpowiedzialność za konsekwencje cyfrowych działań w większym stopniu spoczywa na dorosłych, którzy mają większą możliwość przewidywania skutków i powinni modelować bezpieczne zachowania.

Wnioski z rozmów fokusowych pokazały, że bezpieczeństwo to nie tylko kwestia technologii czy regulaminów, lecz przede wszystkim relacji, zaufania i wspólnej odpowiedzialności. Różnice w sposobie rozumienia autentyczności, relacji, prywatności czy higieny cyfrowej przez młodzież i dorosłych nie muszą prowadzić do konfliktu – mogą stać się punktem wyjścia do dialogu. Dlatego w ostatnim etapie przygotowania

raportu Fundacja Szkoła z Klasą sięgnęła po opinie ekspertek i ekspertów, którzy podczas wspólnych warsztatów opracowali listę wyzwań i kierunków działań służących wzmocnieniu bezpieczeństwa w sieci.

Materiały dodatkowe:

- Raport „Bezpieczeństwo w Sieci”:
<https://www.szkolazklasa.org.pl/raport-bezpieczenstwo-w-sieci/>
- Rozmowa ekspertek Fundacji Szkoła z Klasą – Youtube:
<https://www.youtube.com/watch?v=DuYGKNpnN5g&feature=youtu.be>

Kontakt dla mediów: Karina Cywińska, karina.cywinska@szkolazklasa.org.pl, nr tel. 698555835

O Fundacji:

Fundacja Szkoła z Klasą to niezależna, edukacyjna organizacja pozarządowa. Powstała w 2015 roku w oparciu o doświadczenia jednej z największych i najbardziej rozpoznawalnych akcji społecznych (Szkoła z Klasą). Aktywnie wspiera nauczycielki i nauczycieli w wprowadzaniu do szkół innowacji edukacyjnych i nowych metod pracy. Łączy środowiska szkolne, biznesowe i organizacje pozarządowych, a wszystko po to, aby skuteczniej realizować swoją misję zapewniania młodemu pokoleniu odpowiedniej edukacji. W jej dotychczasowych programach wzięło już udział ponad 9500 szkół, 120 tysięcy nauczycieli i ponad milion uczennic i uczniów. Swoje działania skupia wokół 5 kluczowych obszarów m.in.: zdrowia psychicznego i fizycznego; rozwoju kompetencji cyfrowych i medialnych; wrażliwości społecznej i zaangażowania obywatelskiego; krytycznego myślenia; tworzenie angażującego środowiska uczenia się.